

Arkeologisk utredning

Lerdammsparken

Fornlämning nr 290

Brillinge 4:4

Vaksala socken

Uppsala kommun

Uppland

Hans Göthberg

UPPLANDSMUSEET

2004:19

Arkeologisk utredning

Lerdammsparken

Fornlämning nr 290

Brillinge 4:4

Vaksala socken

Uppsala kommun

Uppland

Hans Göthberg

Rapport 2004:19, avdelningen för arkeologiska undersökningar

Utgivning och distribution:

Upplandsmuseet

S:t Eriks gränd 6

753 10 Uppsala

Tfn 018 – 16 91 00 (vx)

Fax 018 – 69 25 09

www.uppmus.se

© Upplandsmuseet, 2004

Planer: Hans Göthberg

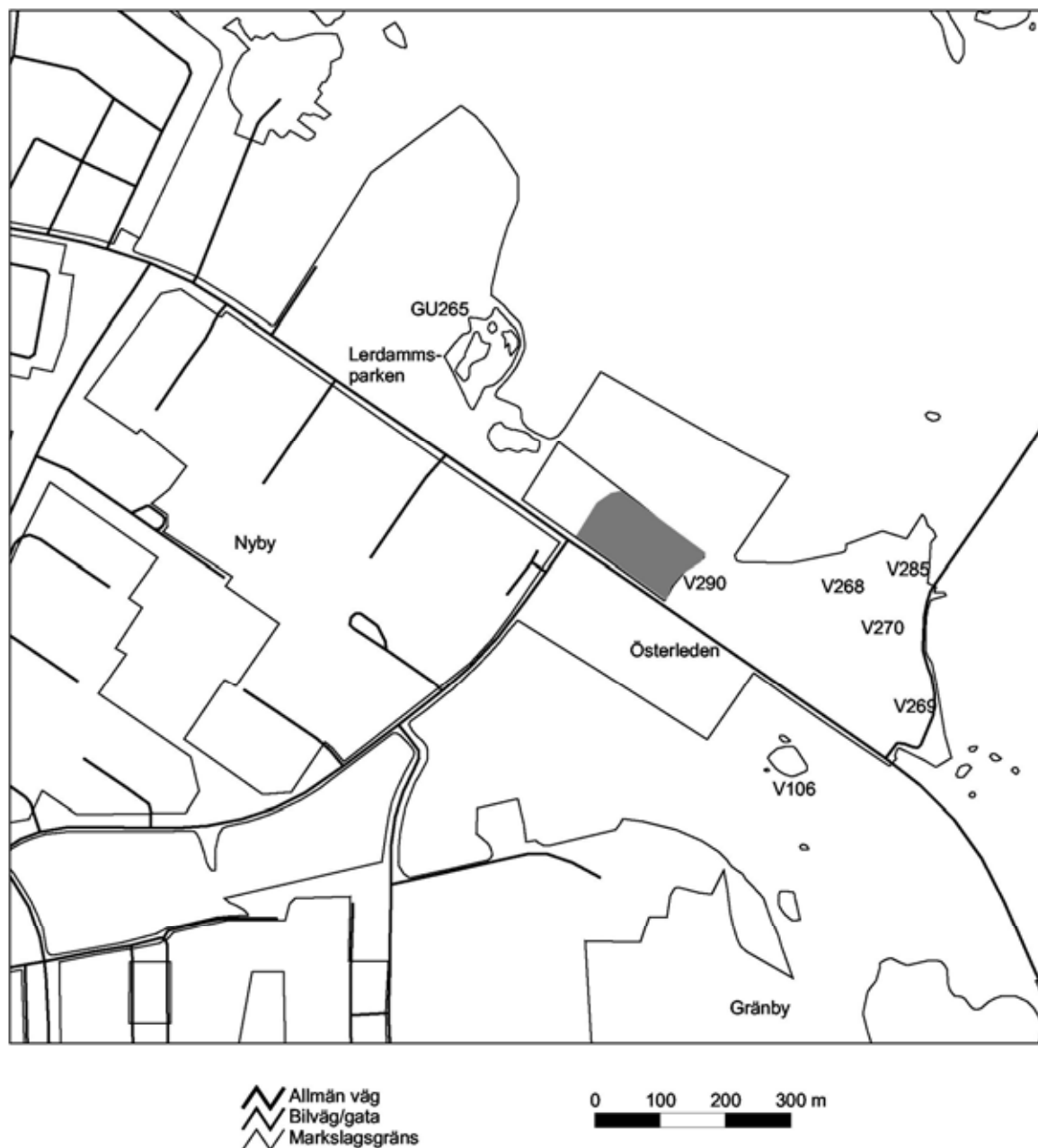
Allmänt kartmaterial: Copyright Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3212.

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund	4
Målsättning och metod	5
Resultat av utredningen	5
Sammanfattning	7
Tekniska och administrativa uppgifter	7
Referenser	7

Inledning och bakgrund

Under september 2004 gjorde den arkeologiska avdelningen vid Upplandsmuseet en arkeologisk utredning vid Lerdammsparken i närheten av Nyby i Uppsala. Anledningen var att en gång och cykelväg planeras i samband med bygget av den nya sträckningen av Bärbyleden fram till den nya sträckningen av E4, samt att området eventuellt skulle tas i anspråk som upplag för schaktmassor. Uppdragsgivare var Vägverket, Region Mälardalen. Utredningen gjordes efter tillstånd i beslut från länsstyrelsen (dnr 431-9621-04).

Figur 1. Översikt över utredningsområdet med omgivning och fornlämningar i närheten.

Den planerade gång- och cykelvägen samt upplagsområdet är belägen norr om Österleden som förbinder Vaksala och Gamla Uppsala kyrkor (fig 1). Det berörda området utgörs av odlingsmark där det numera delvis växer unga tallar.

Utredningsområdets yta uppgår till ca 1,5 hektar.

Inom utredningsområdet har vid en tidigare utredning skärvsten observerats (nr. 290 i Vaksala socken), vilket skulle kunna tyda på att det fanns överplöjda boplatsslämningar inom området. Ett stycke sydost om området har gravar påträffats vid lertäkt (nr. 268, 270, 285), samt en skålgropsförekomst (nr. 269). På den södra sidan av Österleden finns ett flyttblock med skålgropar, en stensättning och plats för en undersökt grav från romersk järnålder med relativt rikt fyndmaterial (nr. 106) (Arwidsson 1941). Västerut finns en skålgropsförekomst (nr. 265 i Gamla Uppsala socken).

Vid en förundersökning som gjordes 2003 för en VA-ledning i den del av det nu aktuella området som ligger intill Österleden påträffades inga spår av fornlämningar (Fagerlund & Åberg, manus).

Målsättning och metod

Målsättningen med utredningen var att klarlägga om det fanns fornlämningar i området. Huvudmomentet i utredningen var grävning av provschakt med grävmaskin, eftersom utredningsområdet utgörs av åkermark. Schakten mättes in med totalstation. Mätningarna bearbetades i den digitala dokumentationsmodellen Intrasis.

Resultat av utredningen

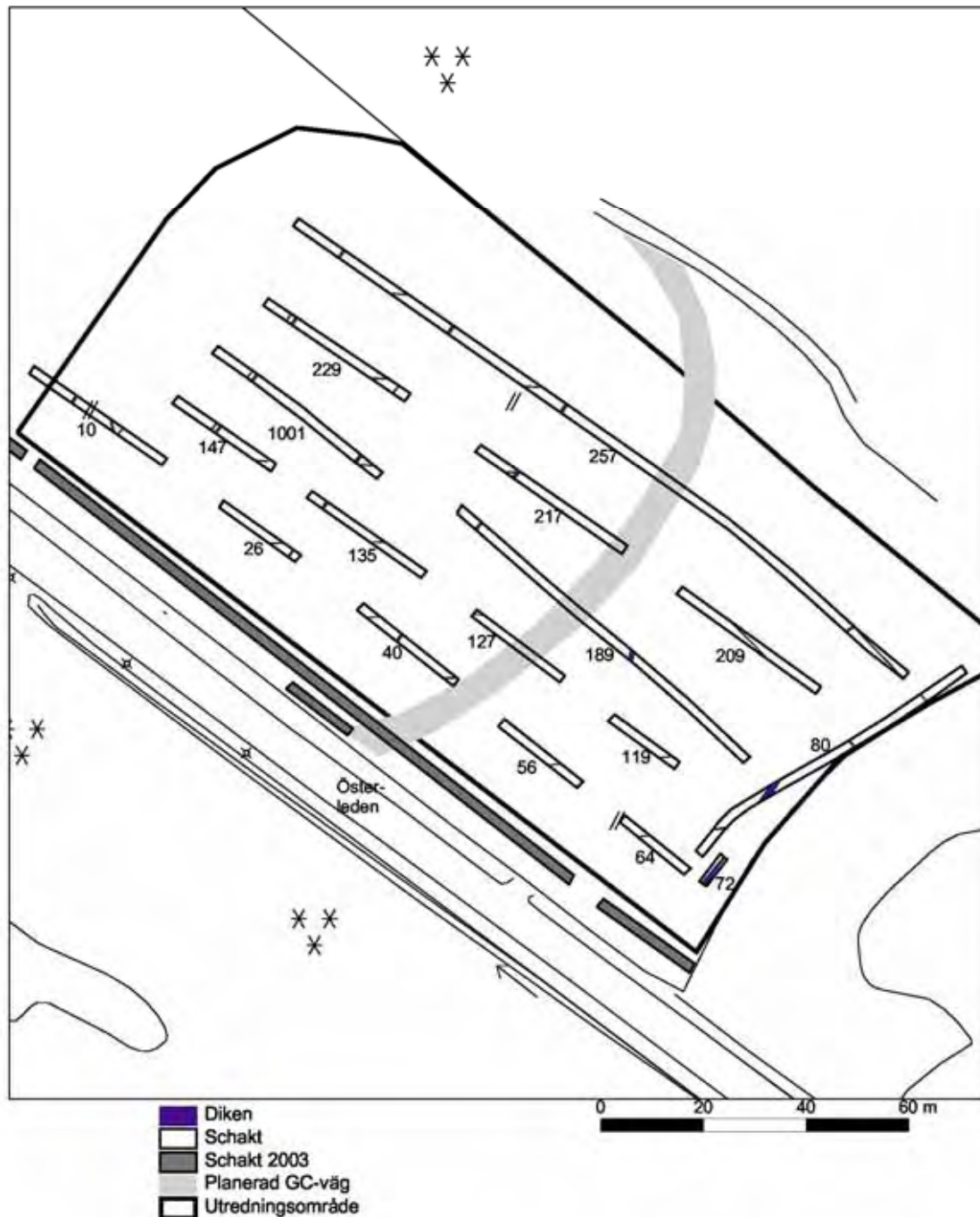
Totalt grävdes 15 schakt, med en sammanlagd längd om 634 löpmeter och en yta om 1142 m² (tab. 1). Inga lämningar av förhistorisk karaktär kunde urskiljas i schakten, däremot talrika diken av olika karaktär och med varierande riktning (fig. 2).

Tabell 1. Schakttabell

schakt id	area (m ²)	längd (m)	schakt id	area (m ²)	längd (m)
10	55	32	135	47	27
26	30	18	147	41	24
40	41	24	189	137	75
56	34	20	209	57	33
64	28	17	217	63	35
72	11	7	229	60	33
80	115	63	257	284	148
119	28	16	1001	74	40
127	37	22			

Dessa resultat överensstämmer därmed med observationerna från den förundersökning som gjordes 2003 i omedelbar anslutning till utredningsområdet. Detta resultat går också igen i flera mindre undersökningar i omgivningen till de undersökta gravarna nr.

106 respektive 268, 270 och 285 (Hennius & Schütz 2003; Fagerlund & Schütz 2004; Fagerlund & Åberg, manus). Dessa negativa resultat kan jämföras med situationen vid de närbelägna boplatserna vid Brillinge och Berget, som ingår i rumsligt stora boplatsskomplex (Fagerlund 2003; Fagerlund 2004; Frölund 2003). En annan faktor är att gränsen mellan byarna Gamla Uppsala och Brillinge korsar detta område. Eventuellt skulle därför frånvaron av boplatser i detta område kunna ses som att denna gräns har existerat under järnålder och markerats av gravar.

Figur 2. Plan över grävda schakt inom utredningsområdet. Närmast Österleden grävdes schakt vid en förundersökning 2003.

Sammanfattning

Upplandsmuseet gjorde i september 2004 en utredning med grävning av provschakt vid Lerdammsparken i stadsdelen Nyby i de norra delarna av Uppsala. Vid en tidigare utredning i området har skärvsten iakttagits. Inga spår av fornlämning kunde emellertid observeras i schakten.

Tekniska och administrativa uppgifter

Undersökningstyp: Utredning

Orsak: Bygge av GC-väg samt upplagsområde för schaktmassor

Beställare: Vägverket, Region Mälardalen

Koordinatsystem: Rt 90 0 gon W.

Höjdsystem: RH 70.

Fältarbetsperiod: 29-30 september 2004.

Projektdeltagare: Hans Göthberg (projektledare), Malin Gustafsson.

Upplandsmuseets diarienummer: 1082/04.

Upplandsmuseets projektnummer: 8137

Länsstyrelsens beslutsdatum och diarienummer: 6 september 2004, dnr. 431-9621-04.

Referenser

Arwidsson, G. 1941. Brillingefyndet. En skelettgrav från äldre romersk järnålder i Vaksala. I: Uppland. Upplands fornminnesförenings årsbok 1941. Uppsala.

Fagerlund, D. 2003. Brillinge – en järnåldersgård i stormannamiljö. Arkeologi E4 Uppland. Undersökningar för E4, Raä 305, Vaksala socken, Uppland. (Upplandsmuseet Rapport 2003:14).

Fagerlund, D. 2004. Berget. Boplatser från bronsålder och äldre järnålder. Arkeologisk förundersökning. Raä 614, Gamla Uppsala 21:52, Gamla Uppsala socken, Uppsala kommun, Uppland. (Upplandsmuseet Rapport 2004:5).

Fagerlund, D & Schütz, B. 2004. I närheten av E4. Arkeologiska schaktningsövervakningar, Danmarks, Gamla Uppsala, Vaksala och Viksta socknar, Uppsala kommun, Uppland. (Upplandsmuseet Rapport 2004:15).

Fagerlund, D & Åberg, K. Manus. Boplatundersökningar Storvad – Gränby. Arkeologisk förundersökning och slutundersökning. Anläggande av VA-ledning. Gamla Uppsala, Uppsala stad och Vaksala socknar, Uppsala kommun, Uppland. (Upplandsmuseet Rapport, manus).

Frölund, P. 2003. Berget – i utkanten av (Gamla) Uppsala? I: Arkeologi E4. Årsberättelse 2002. Utgrävningar från Uppsala till Tierp.

Hennius, A & Schütz, B. 2003. Bärbyleden, Etapp III. Arkeologisk förundersökning, Vaksala socken, Uppsala kommun, Uppland. (Upplandsmuseet Rapport 2003:01).

